

TRENDI I NUMRIT TË LINDJEVE DHE MËNYRAT E LINDJEVE NË SPITALIN E PËRGJITHSHËM NË PEJË NË PERIUDHËN 2000-2023

Pleurat Dreshaj

Doktor i Mjekësisë

Në përgjithësi në botë, edhe pse me shpërndarje jo të njëjtë, ka trend në rënie të numrit të lindjeve. Faktor të ndryshëm, tashmë të njohur si ata: ekonomik, kulturor, social, politikat demografike të shteteve të veçanta kanë ndikimin e vet në këtë dukuri, por që nuk janë objekt i këtij studimi.

Sipas të dhënave të publikuara nga Agjencia e Statistikave të Kosovës, në vitin 2022 janë 22 mijë e 632 lindje në Kosovë, në vitin 2021 janë kryer 22 mijë e 830 lindje, në vitin 2020 janë shënuar 21 mijë e 907 lindje, në vitin 2019 janë 21 mijë e 798 lindje, në vitin 2018 janë 22 mijë e 761 lindje, në vitin 2017 janë 23 mijë e 402 lindje, në vitin 2016 janë 23 mijë e 416 lindje.

Po ashtu në vitin 2015 janë 24 mijë e 594 lindje, në vitin 2014 janë regjistruar 25 mijë e 929, në vitin 2013 janë 29 mijë e 327 lindje, në vitin 2012 janë 27 mijë e 743 lindje, ndërsa në vitin 2011 janë regjistruar 34 mijë e 262 lindje. Ndërsa, dy vite pas luftës, 2001 kanë qenë 33 mijë lindje, kurse në vitin e para luftës, më 1990 ishin 55 mijë e 175 lindje.¹

Sipas Albinfo, në Shqipëri, në tremujorin e dytë të vitit 2022 kanë lindur gjithsejtë 5400 foshnje ose 15% më pak se një vit më parë.²

Me këtë ecure, në vitin 2022 rezulton që një grua lind mesatarisht 1.32 fëmijë. Që popullsia të mos tkurret duhet që norma e lindshmërisë të jetë 2.1 fëmijë për grua. I bie të jetë për 078 më pak. Për herë të fundit kjo normë është regjistruar 20 vite më parë.²

Në periudhën prill-qershor të vitit 2022, në 8 nga 12 qarqe të Shqipërisë numri i vdekjeve ka qenë më i madh se lindjet. Vetëm në qarkun Tiranë, Durrës, Dibër e Kukës shtesa natyrore është pozitive.²

Shqipëria prej 30 vitesh ka trend të rënies së popullsisë, ku përveç lindshmërisë, vlerësohet të kenë ndikim edhe faktorët si emigrimi e mplakaja.^{Albinf.ch/2}

Për herë të parë, që nga viti 1960, numri i lindjeve në Bashkimin Evropian ka rënë nën 4 milion, një nga nivelet më të ulëta të lindshmërisë në botë.³

Në vitin 2022, numri i lindjeve në Bashkimin Evropian arriti nivelin më të ulët që nga viti 1960, sipas të dhënave më të fundit të disponueshme.³

Atë vit, vetëm 3.88 milionë foshnja të gjalla lindën në BE, duke shënuar herën e parë që shifra ra nën 4 milionë. Shkalla e fertilitetit ra gjithashtu, duke iu afruar niveleve të para dy dekadave më parë.

BE-ja kishte një nga normat më të ulëta të lindshmërisë në botë, e përcaktuar si numri i lindjeve të gjalla për grua, sipas euronews.³

Ka pasur një tendencë në rënie që nga viti 1960 në numrin e fëmijëve të lindur në BE. Numri më i ulët u regjistrua në vitin 2022 me 3.88 milionë.

Në vitin 1990, 5.1 milionë foshnja lindën në BE, duke shënuar vitin e fundit që lindjet kaluan

Number of live births in the EU (1960-2022)

Source: Eurostat

Korrespondenca:
dr.pleuratdreshaj@gmail.com

Figura 1. Numri i lindjeve të gjalla në EU. (<https://www.euronews.com/health/2024/05/14/european-fertility-crisis-which-european-country-is-having-the-fewest-babies>).

pesë milionë.

Normat e fertilitetit ndryshojnë në mënyrë të konsiderueshme në të gjithë Evropën.

Në vitin 2022, shkalla e lindshmërisë, e cila pasqyron numrin e lindjeve të gjalla për grua, ndryshoi ndjeshëm në BE, duke filluar nga 1.79 në Francë në 1.08 në Maltë sipas Eurostat, zyrës statistikore të BE-së.

Mesatarja për BE-në në tërësi ishte 1.46. Përfshirë Shoqatën Evropiane të Tregtisë së Lirë (EFTA), Britaninë e Madhe dhe vendet kandidate në BE, Gjeorgjia (1.83) dhe Moldavia (1.81) raportuan norma më

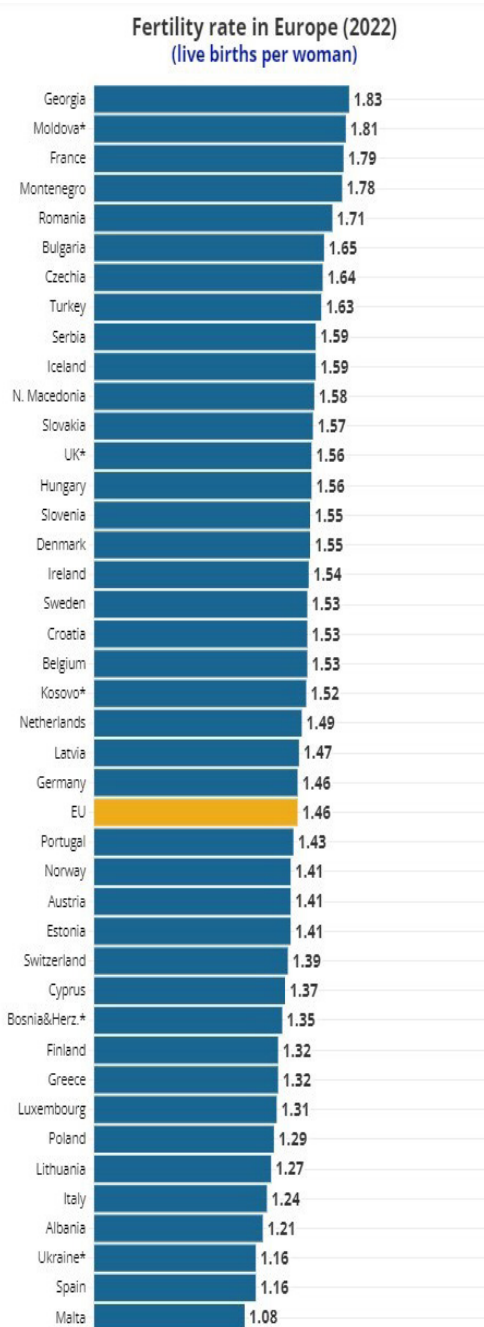

Figura 2. Norma mesatare globale e lindshmërisë në EU. (<https://www.statista.com/statistics/612074/fertility-rates-in-european-countries/>).

të larta se Franca, transmeton Telegrafi.

Kosova zë vendin e 21-të sa i përket numrit të lindjeve, gjegjësisht 1.52 fëmijë të gjallë për grua. Gjersa Shqipëria renditet në fund të listës me 1.21 promila. Nga vendet e rajonit qëndron më së miri Mali i Zi me 1.78.

Ndërsa shkalla më e lartë e lindshmërisë vërehet në Francë, një vend mesdhetar, vende të tjera mesdhetare si Malta (1.08), Spanja (1.16), Italia (1.24), Greqia (1.32) dhe Qiproja (1.37) kanë norma dukshëm më të ulëta.

Norma pak më të larta të lindshmërisë u regjistruan në vende si Rumania (1.71), Turqia (1.63), Britania e Madhe (1.56), Gjermania (1.46) dhe Finlanda (1.32).

BE-ja ka një nga normat më të ulëta të lindshmërisë në botë.

Tabela 1. Pasqyron numrin e përgjithshëm të lindjeve në Spitalin e Përgjithshëm në Pejë, numrin e lindjeve me prerje Cezariane dhe atyre të asistuara me vakum ekstraktor dalës dhe lindjeve me prezantim me pelvik.

Viti	Nr.i Lindjeve	Lindjet me S.C	Lindjet me V.E.	Lindjet spotane me komplik
2000	3359	267	26	32
2001	3226	380	21	35
2002	3116	470	12	20
2003	2918	492	9	18
2004	2819	555	8	22
2005	2583	564	7	26
2006	260	633	6	27
2007	2661	609	6	19
2008	2620	684	5	23
2009	2553	754	5	18
2010	2433	731	4	35
2011	2525	770	3	47
2012	2594	818	3	21
2013	2476	843	4	26
2014	2384	875	3	22
2015	2178	777	2	17
2016	2150	689	2	23
2017	2065	682	1	15
2018	1902	699	1	8
2019	1599	609	0	8
2020	1694	653	0	10
2021	1696	679	0	5
2022	1553	660	0	3
2023	1443	688	0	3

tani më shumë se 1 në 5 (21%) të të gjitha lindjeve. Parashikohet se ky numër do të vazhdojë të rritet gjatë dekadës së ardhshme, me gati një të tretën (29%) të të gjitha lindjeve që ka të ngjarë të ndodhin me prerje cezariene deri në vitin 2030.4

Ka mospërputhje të konsiderueshme në qasjen e një gruaje në prerje cezariene, në varësi të vendit ku ajo jeton në botë. Në vendet më pak të zhvilluara, rreth 8% e grave lindën me prerje cezariene me vetëm 5% në Afrikën sub-Sahariene, duke treguar një mungesë shqetësuese të qasjes në këtë operacion shpëtues të jetës.4

Anasjelltas, në Amerikën Latine dhe Karaibe, normat janë aq të larta sa 4 në 10 (43%) të të gjitha lindjeve. Në pesë vende (Republika Domenikane, Brazil, Qipro, Egjipt dhe Turqi), prerjet cezariene tani janë më të mëdha se lindjet vaginale.4

Tabela 2. Përqindjet e lindjeve me Sextio Caesare

Viti	Indjet me S.C -%
2000	7.8
2001	11.7
2002	15.0
2003	16.8
2004	19.7
2005	21.8
2006	24.1
2007	26.1
2008	29.5
2010	30.0
2011	30.4
2012	31.5
2013	34.0
2014	36.7
2015	35.7
2016	32.0
2017	33.0
2018	36.7
2019	38.0
2020	38.5
2021	40.0
2022	42.5
2023	47.6

Normat e prerjeve cezariene në mbarë botën janë rritur nga rreth 7% në 1990 në 21% sot, dhe parashikohet të vazhdojnë të rriten gjatë kësaj dekade aktuale. Nëse kjo tendencë vazhdon, deri në vitin 2030 normat më të larta ka të ngjarë të jenë në Azinë Lindore (63%), Amerikën Latine dhe Karaibe (54%), Azinë Perëndimore (50%), Afrikën Veriore (48%) Evropën Jugore (47%) dhe Australia dhe Zelanda e Re (45%), sugjeron kërkimi.4

Sipas të dhënave të marra nga Disertacioni i Doktoratës i Ilta Bylykbashi, 2020, Tiranë, në Shqipëri përqindja e lindjeve me Sexio Cesarea në vitin 2017 ishte 37.7% .4

1. Qëllimi dhe metoda e hulumtimit

1.1 Qëllimi i punimit

Qëllimi i këtij punimi është që përmes metodës statistikore, analizës së të dhënave të marra nga Spitali i Përgjithshëm në Pejë, Reparti Obstetrik mbi numrin e lindjeve dhe mënyrën e kryerjes së lindjeve të kuptojmë se cili është trendi edhe i numrit të lindjeve, por edhe mënyrës me të cilën janë kryer lindjet e veçanërisht raportin në mes të lindjeve me rrugë natyrore dhe atyre me prerje Cezariene, duke përfshirë në këtë analizë edhe lindjet e asistuara përmes aplikimit të vakumit dalës.

1.2 Objektivat e punimit

•Objektivi i parë: Të mësohet numri i lindjeve në Spitalin e Përgjithshëm në Pejë nga viti 2000 deri në vitin 2023 dhe të dëshkohet trendi në rënie i lindjeve në përgjithësi.

•Objektivi i dytë: Të mësohet raporti në mes të lindjeve me rrugë natyrore krahas lindjeve me prerje cezariene, dhe trendi gjithnjë në rritje i lindjeve me rrugë operative në raport me lindjet me rrugë natyrore.

•Objektivi i tretë: Të konkludohen rekomandimet e mundshme.

1.3. Hipotezat

1. Ka trend të vazhdueshëm të rënies së numrit të lindjeve në Spitalin e Përgjithshëm në Pejë.

2. Ka trend në rritje të numrit të lindjeve me rrugë operative - prerje Cezariene.

1.4 Metodologjia dhe teknikat e hulumtimit

Ky punim është i llojit statistikor - është përdorur metoda statistikore e studimit duke i njehsuar numrat relativë, grafikët dhe tabelat.

Të dhënat janë marrë nga arkivi i Repartit Obstetrik në Spitalin e Përgjithshëm në Pejë përgjatë periudhës 2000-2023.

Përmes grumbullimit, sistemimit, analizës dhe përpunimit të të dhënave është arritur në përfundimet që vërtetojnë hipotezën se kemi rënie të numrit të lindjeve dhe rritje të përqindjes së lindjeve të kryera me prerje Cezariene.

Rezultatet, diskutimi dhe përfundimi

2.1 Rezultatet

Nga të dhënat e mbledhura në arkivin e Repartit të Obstetrikës në Spitalin e Përgjithshëm në Pejë, pas pëlqimit paraprak të marrë nga administrata e spitalit rezultojnë këto të dhëna, të prezantuara në formë tabelore.

Tabl. Nr. 1. Pasqyron numrin e përgjithshëm të lindjeve në Spitalin e Përgjithshëm në Pejë, numrin e lindjeve me prerje Cezariene dhe atyre të asistuara me vakum ekstraktor dalës dhe lindjeve me prezantim me pelvik.

Nga analiza e të dhënave rezulton se ka një rritje të vazhdueshme të përqindjes së lindjeve me rrugë operative (prerje Cezariene nga 7.9% në vitin 2000 deri në 47.6% në vitin 2023). Përrjashtim bëjnë vitet 2016 kur kishim një rënie të përqindjes nga 35.7% në vitin 2016, në 32 % në vitin 2017 për të vazhduar më pas trendi i rritjes.

Rritja përqindjes së lindjeve me prerje Cezariene është përcjellë me ulje të numrit të lindjeve me Vakum Ekstraktordalës nga 26 raste në vitin 2000 në 0 lindje në vitet 2022 dhe 2023. Trend të njëjtë të zvogëlimit të lindjeve me prezantim me pelvik të asistuar dhe të udhëhequra nga mjeku specialist nga 32 në vitin 2000 në 3 lindje në vitet 2022 dhe 2023.

Kjo rezulton të jetë si rrjedhojë e liberalizimit të indikacioneve për lindje me prerje cezariene, sidomos kur në indikacione kanë përfshirë përcaktimin dhe vullnetin e pacientit.

2.3 Përfundimet dhe diskutimet

Në Spitalin e Përgjithshëm në Pejë nga viti 2000 kemi zvogëlim, nga viti në vit, të numrit të lindjeve edhe atë nga 3359 në vitin 2000 në 1443 në vitin 2023, që shprehur në përqindje i bie për 237.8 % më pak lindje.

Po ashtu rezulton rritje e përqindjes së lindjeve me prerje Cezariene nga 7.9% në vitin 2000 në 47.6% në vitin 2023 ose rreth 6 herë më shumë.

Kosova, sipas të dhënave të Eurostatit të

vitit 2022 radhitet në vendin e 21 në Evropë për nga numri i lindjeve për një grua me 1.52 lindje me 0.31 lindje më pak se Gjeorgjia me 1.83 lindje dhe 0.36 më shumë se Ukraina në vendin e fundit me 1.16 lindje. Shqipëria rezultoi e parafundit me 1.21 lindje për një grua.

2.3 Rekomandimet

1. U rekomandohet organeve kompetente shtetërore që të hartojnë strategji afatgjatë nacionale mbi politikën demografike duke iu qasur në mënyrë gjithëpërfshirëse.

2. Politikën shëndetësore, kur janë në pyetje shëndeti i nënës dhe fëmijës, të fokusojnë me theks edhe më të veçantë politikën e shëndetit riprodhues.

Referencat:

1. Agjencia e Statistikave të Kosovës - Agencija za Statistike Kosova - Kosovo Agency of Statistics Seria 5: Statistikat Sociale VLERËSIM Popullsia e Kosovës 2022.

2. <https://www.albinfo.ch/bie-nataliteti-ne-shqiperi-popullsia-potkurret/>.

3. <https://telegrafi.com/demografia-evropiane-cili-shtet-ka-natalitetin-te-larte-dhe-ku-qendron-kosova>.

4.S. Dreshaj, S. Loxha - 2021 - knowledgecenter.ubt-uni.net. Ndikimi i të drejtës së pacientit për të përzgjedhur mjekun në rritjen e numrit të lindjeve me prerje Cezariane në Spitalin e Përgjithshëm në Pejë.

5. <https://www.evropaelire.org/a/prerjet-vezariane-ne-trend-ne-kosove/32812525.html>.

6. <https://www.dukagjini.com/bie-nataliteti-ne-kosove-ask-dhe-mpb-me-statistika-te-ndryshme-per-lindjet/-Mergesa-Redenica,Prill,2024>.

